

Az biztos, hogy elkészült a baba, és szavamra mondom, nagy csalódást okozott. Kokoschka végül megölte. De nem akarok elébe szaladni a történetnek. Egy ideig még életben tartotta. Hisz egy ember nem csak attól létezik, hogy teste van. Társadalmi életet is kell élnie. Szüksége van szóra, lélekre. Szükségünk van tanúkra, a többi emberre. Ezért hát Kokoschka úgy intézte, hogy a cselédlány pletykákat terjesszen a babáról a városban. Olyan történeteket, amelyekben él, amelyekben a miénkhez hasonló létezéssel bír.

AFONSO CRUZ

KOKOSCHKA BABÁJA

Fordította:
Bense Mónika

*Vannak aljas betegségek,
amelyek képesek kalitkát
formálni a testünkből a lelkünk
számára. A Parkinson Plusz
az egyik legperverzebb módja
annak, ahogy az univerzum
kinyilvánítja középkori
kegyetlenségét. Vagy ahogy
Lao-Ce mondta, az univerzum
úgy bánik az emberekkel,
mint afféle szalmakutyákkal.*

*Ezt a könyvet
anyámnak ajánlom.*

első rész

hang a föld alól

NEGYVENKÉT ÉVES KORÁBAN, EGÉSZ pontosan két nappal a születésnapja után Bonifaz Vogel hangokat kezdett hallani. Először arra gondolt, biztos az egerek lesznek. Aztán arra gondolt, ki kellene hívni valakit, hogy kiirtsa a fából a szút. De valami nem vitte rá. Talán az, ahogy a hang parancsokat osztogatott neki, talán az a tekintély, amellyel a bennünk uralkodó hangok parancsolnak nekünk. Tudta, hogy a fejében zajlik az egész, de mégis az a furcsa érzése támadt, hogy a szavak a padlóból jönnek, és áthatolnak a lábfejen. A mélyből törtek föl, és betöltötték a madárkereskedést. Bonifaz Vogel mindig szandálban járt, még télen is, ezért érezte, ahogy a szavak felkúsznak megsárgult körmein és az erőlködéstől begömbült lábujjain, amelyekkel érezni akarta, ahogy egész mondatok ütődnek a talpának,

felkapaszkodnak fehér, csontos lábán, és a kalapjának hála, megmaradnak a fejében. Sokszor próbálta pár pillanatra levenni a fejéről a kalapot, de ilyenkor meztelennek érezte magát.

Bonifaz Vogel nagyon finom, nagyon fehér haja mindig ápolt volt, és mindig filckalap fedte a fejét (amelyet nyaranta egy könnyebb kalapra cserélt).

Naphosszat egy nádszéken üldögélt. A nagybátyja hozta neki Olaszországból, még a Duce ült rajta, állította róla a nagybácsi.

Aznap, amikor a születésnapjára megkapta a széket, Bonifaz Vogel ráült, és azonnal megkedvelte, kényelmesnek találta, remek egy bútordarab volt jó erős lábakkal. Megfogta, a feje fölé emelte, és átvitte a madárkereskedésbe. Egy papagáj nagyot füttyentett, amikor elhaladt mellette, és Vogel rámosolygott. A kanárik mellé állította a széket, beült a trillájuk alá, és hagyta, hogy megtöltsék ürességtől kongó fejét. Amikor a madarak erősebben rázendítettek, Bonifaz Vogel mozdulatlaná dermedt, mert attól félt, ha felállna, beverné a fejét a legszebb trillákba.

Felt, hogy
ismétlő a LEGSZEBB
trillskat.

**a jó barát feje
egy örökké-
valóságot hagyott
maga után**

ISAAC DRESNER ÉPP LEGJOBB BARÁT-
jával, Pearlmannel játszott, amikor
az egyik utcasarok és a kapufa kö-
zött megjelent egy német katona.
A katonának fegyver volt a kezé-
ben, és fejbe lőtte Pearlmant. A fiú
arccal fölfelé Isaac Dresner jobb
bakancsára zuhant, a katona pe-
dig pár másodpercig Isaacot nézte.
Ideges volt és izzadt. Patyolattiszta
egyenruhát hordott, melynek szí-
ne közel állt a halálhoz, rajta fekete,
aranyszín, fehér és vörös jelvények.
Szögegyenes, sárgásfehér nyakán
két tökéletesen náci ér dagadt ki,
és csak úgy csillogott az izzad-
ságtól. Nem lehetett látni, milyen
színű a szeme, mert félig lehunyta.
Zömök teste föl-le hullámozott, ne-
hezen vette a levegőt. A férfi Isaac
Dresnerre fogta a fegyvert, de az
nem sült el: beragadt. Pearlman
feje Isaac bakancsáról valami lehe-

tetlen, absztrakt szögben a járdára gurult, és fura zajjal ért földet. Közben alig hallható hangot adott, olyat, amely meg tudja süketíteni az embert. Isaac Dresner fülében a következő zajok visszhangzottak:

- » **A katona zihálása.**
- » **A beragadt Mauser hangja.**
- » **A legjobb barátja, Pearlman fejének alig hallható hangja, ahogy lecsúszik a jobb bakancsáról, és nekikoccan a talajnak.**

Isaac ekkor rohanni kezdett vékonyka lábain lefelé az utcán, maga mögött hagyva barátja fejét (egy örökkévalóságot hagyva maga után). A katona újra megcélozta, és lőtt. Nem találta el Isaacot, aki vértől és holt emlékektől tocsogó csizmájában rohant tovább. Három golyó süvített el Isaac Dresner lelke mellett, de csak a gettó falaiba fúródtak bele.

Bár Pearlman feje egy örökkévalóságot hagyott maga után, mégis örökre odanőtt Isaac jobb lábához, az a vaslánc rögzítette oda, amely az egyik embert a másikhöz köti. Ezért kezdett sántítani alig észrevehetően, amiről aztán soha többé nem fog tudni leszokni. Ötven év múlva Isaac Dresner a jobb lábával még mindig maga után fogja vonszolni annak a távoli fejnek a súlyát.

**Isaac csak
rohant tovább,
és kitért
a végzet elől,
mely ott süvített
el mellette**

ISAAC DRESNER CSAK ROHANT TOVÁBB, és kitért a végzet elől, mely ott süvített el mellette. Befordult jó néhány sarkon, hagyta a katonát, és befutott Bonifaz Vogel madárkereskedésébe. Évekkel azelőtt az apja épített egy pincét ebben a boltban. Isaac elkísérte őt, és látta, hogyan növekszik az a sötét tér a föld alatt. Ekkor értette meg, hogy:

Egy épület felhúzása nem szorítkozik téglák és kövek és cserepek egymásra halmozására, mert üres teret is jelent, a dolgok bensejében, gyomrában növekvő semmit.

Isaac lihegve nyitotta föl a csapóajtót – Bonifaz Vogel észre sem vette –, és úgy folyt le rajta, mint víz a lefolyón. Két napig ki sem mozdult

onnan, csak éjszaka jött fel, hogy igyon a madáritatóból (a csapat észre sem vette, pedig jól látható helyen volt), és hogy egyen a kanárikölesből. A harmadik napon már nem bírta tovább:

– Adjon ennem, Vogel úr. És hozzon egy bilit is.

Bonifaz Vogel a szalmaszékén ülve pucolgatta a füleit. Hangokat hall. Ebben a pillanatban kezdett hangokat hallani. A hang a lábai között, a nadrágja két szára között indult el fölfelé, és gyerekhangon jutott föl a fülébe, ott tekergett körülötte, mint egy macska, ha ciccegve hívjuk. Isaac Dresner megismételte a kérését – ami másodjára szinte már parancsnak hangozott –, Vogel pedig felállt, és elment ételért. Isaac utasította rá, hogy helyezze a pult mellé a tálcát. És boldog volt, amikor éjjel meglátta rajta a zabkását és a pár szem cukorkát. És egy bili is állt mellette.

Olyan volt BONIFAZ, mint
PORCELÁN

az elefántboltban.

**Bonifaz Vogel,
aki a háború alatt
egy nádszéken
üldögélt,
olyan volt, mint
porcelán az
elefántboltban**

AZ APRÓ – ÉS LÁTHATATLAN – KIS zsidó fiú ott élt abban a sötét pincében, a padló alatt, és csupán egy hangocska lett belőle. Bonifaz Vogel azokon a szavakon élt, amelyeket a fiú mondott neki a madárkereskedés padlóján át.

Azt mondta neki: *Vogel úr, tegyen pár cukorkát a földre, a pult mellé, a kanáriköleses tálca alá.* És ő megtette. Lehajolt, és óvatosan pár cukorkát rakott egy csomagolópapírra, a megadott helyre, és a rendesen elmosott bilit is odátette mellé. Alig hallhatóan, szavak nélkül elpusmogott egy fohászt, már ahogy az ember magában imádkozni szokott. Aztán keresztet vetett, és néhány pillanatig ünnepélyesen nézte a cukorkákat.

Egyszer összeszedett pár halcsontot, amit a madaraknak szokott adni, de a hangnak ez nem ízlett.

**a horizont
az utca másik
oldala**

BONIFAZ VOGEL MINDIG NAGYON korán ébredt, gépies pontossággal öltözött fel, fésülködött meg, és tette föl a kalapját. Mindig kalapban járt: volt egy filc- és egy szalmakalapja (ezt nyáron hordta). Bonifaz Vogel azt szokta mondogatni, hogy ez is ugyanaból az anyagból van, mint a széke, amelyet korábban egy diktátor súlya nyomott. Evett egy kis kenyeret, és ivott hozzá egy kis teát. Aztán elindult a boltba, finom haja hófehér volt, mint sirálybegyen a toll, a kezét zsebre tette, vagy hüvelykujját szürke vagy barna nadrágtartójába akasztotta. Kivette a kabátzsebéből a kulcstartót, kinyitotta az utcára nyíló ajtót, majd megfordította rajta a táblát, amelyen eddig az állt, zárva, hogy most az álljon rajta, nyitva. Aztán akár üres volt az utca, akár tele

volt, tessék-lássék módon náci üdvözlésre lendítette a karját. Méretes kulcstartóján megkereste a legkisebb kulcsot, melyet szinte már szétmarta a rozsdá, de még működött, és kinyitotta a szekrényt, hogy elővegye a felmosórongyot és a hipót. A pult mögött vett egy vödör vizet, és elkezdte kitakarítani a boltot. Ez a foglalatosság az egész délelőttjét kitöltötte: lemosta az összes kalitkát, a padlót és a falakat. Akkora odaadással dolgozott, mintha csak ő maga venne fürdőt. Az utolsó redőt is megtisztította, lemosta az összes hónaljot, combhajlatot, egészen a legeldugottabb helyekig. Olykor-olykor szép csöndben leült pihenni a kanárik trillái alá. Pillantását a horizonton felejtette, ami az ő számára az utca másik oldalát jelentette.